

کوردستان له اپه پنه يني شخخ عوبه يدو اي نهریدا - 8 - هسو به سکه يني

به شي هه شتم

گه يشتنه وهی هزه کانی شخخ عوبه يدو اي به نه هری و ته قه لای
هه ستا نه وه

دوای شکستی اپه پنه که و کشانه وهی هزه که، زیان کی زری ما ی و
گیانی بهر اپه یوان و دانیشتوانی گونده کوردنشینه کان کهوت،
ههردوو قه کهی ئازربایجانی خه رهات (موکریان و میانداوا) و
ئازربایجانی خه رئاوا (ورم) نه یانتوانی مه به سته کانی خه یان
جه به جه بکه، له ههردوو قه یی سا به باغ و ورم، به سهرکردایه تی شخخ
عه بدولقادر و شخخ عوبه يدو اي و هه مزاغای مه نگو و فره مانده کانی
تری هه زه کان، که له (10 و 12 - 11 - 1880ز) سا به باغ و ورم یان
جه هه شت، ههردوو هه زه که، بهرودوا به ته کشکاو به ره و مه رگه وه
کشانه وه، سه رره ای ئه و ی هه زه کانی عوسمانی سنووریان به (18)
به تالین سه رباز و (36) عه اده ته پوه ته نی بوو، به ام گه یشتن و
شو نه کانی جارانی خه یان، شخخ عوبه يدو اي و شخخ عه بدولقادر و
ته وای هه زه که یان له گوندی مه رگه وه له سنوور په پنه وه و چوونه
خاکی عوسمانی، به شکهیشان به سه رکردایه تی هه مزاغای مه نگو، به ره و
لاجان و سه رده شت پاشه کش ده کهن و هه مزاغای له سنووری سه رده شته وه
چووه ناوچه ی پشه ر له باشووری کوردستان، بن دهستی ده و ته تی
عوسمانی. پاشان گه له که مه کی له شکه کانی ئه رانی و عوسمانی و
وو سیا به ریتانیا ده رفه تی ته قه لای سه ربازیانه و هه سانه وهی شخخ شی
کوردیان نه داوه.

زه ربی ئه و سه رکه خه کوردانی ئه رانی ش له اپه پنه که دا
به شداریان کردبوو، یان خه یان به پا ئه ران چوونه و، یان ده و ته تی
ئه ران ته قه لای هه نانه و و نه یشتن جه کردن و یانیدا و له ئاکامدا
به ته نیا هه ر (هه مزاغای مه نگو)، له گه به شکه له خه کانی ندا
له ناوچه ی (سه رده شت) و (لاجان) و سنوور کانی ئه ران- عوسمانیدا
مایه و و جارجار شخخ ی پارتیزانانی دژی هه زه کان و پیاوانی
ده و ته تی ئه ران ده کرد. هه زه کانی ده و ته تی ئه رانی ش که له و
ناوچانه یه دا (حه سن علی خانی گه و سی) سه رکردایه تی ده کردن به هه موو

توانا یا نه و ت ق لای گرتن و کوشتنیانی د دا .

دوای گه انه وهی شخ عوبه یدو ا و هزه که ی ب ناو خاکی عوسمانی، شای ئران داوای له عوسمانی کرد، ئستا شخ عوبه یدو ا شک نراوه، پویسته له سهر بابی عالی ده ب شخ بگرت، یان سزای بدات، یان ادهستی کار به دهستانی ئرانی بکاته وه، یانیش اگا به هزه کانی ئران بدات له سنوور بپه نه وه و له گه هزی عوسمانیه کانداهوکاری بکن ب دهستگیرکردنی سهرکرده باا کانی سهره ه دانه که .

له سهره تای کانوونی یه که می 1881 دا، موحسن خانی سه فیری ئران له ئهسته مبو نامهی ئاراسته ی هه موو هزه ناو بژیکه ره کان کردبوو، داوای به گهر خستی ده سه اتیانی کردبوو، تا کاریگه رییان له سهر بابی عالی هه بت، هه نگاو بندت ب اگاگرتن له شخ عوبه یدو ا، که ئستا له ناو خاکی تورکیا دایه سنووری ئران نه به ز نبت، سه فیری وویش سه بارهت به په لاماری کورده کان پشتگیری داواکاری موحسن خانی سه فیری ئرانی کردبوو .

حسین علی خانی گه وووسی به فه رمانه وای مه ها باد

ئگ رچی د رباری قاجاری ل س ر تادا ل (12/11/1880ز) حاجی س درلد ولای وک فرمانداری سا باغ دانا، بام ناوبراو نه یتوانی چاوپاشی ل و هه موو کوشتار و تاان و زو م ب سنوور بکات، هه ز کانی د و و تی ئرانی ب رامب ر کورد کانی ئران و سات و ما مات و گوند کانیان د کات، هر ت نیا ماو ی مانگ ک توانی دان ب خیدا بگر، ل ب ر ئو و س رانی د و و تیش ک د زانن هه سوک و تی ب گو ر ی خواستی ئوان نی، لاید د ن و ل ج ی ئو ل (11/12/1880ز) حسن علی خانی گ ووسی- و زیری ف وائید ب فرمانه وای سا باغ داد ن ن .

و زیری ف وائید (حسن علی خانی گ ووسی) ک ل گ ور ب رپرسیانی د و و تی ئران و س ر کی او ژخانی د ربار و خا و ن ق م و شمش ربوو، ل لای ن شاه نشاو کرابوو فرمانه وای سا باغ و س ر د شت و لاجان. ئویش ب او ژ و ب رنام ی زیر کانی و، ه رچی ع شای ر بوون، ل ماو ی کی کورتدا ئارام و هوری کردن و و هه ند س رانی موکری و لاجانی شی خ مات کرد و دیاری پ ب خشین، هه ند کی تریشیان ل ت ت ی کار کانیان سزادا و هه ند کی تریشی کوشت و ل گ پاشماو ی بند ما ی خان باباخان یشدا ئو پ ی س ز و میهر بانی نواند .

هه ز ک ی ح س ن علی خانی گ ووسی، ل م کات دا بریتی بوو، ل (4) فوج س ر باز، ب فرماند یی (ع زیزخانی س ره نگی ت پخان) ب (4) تپ و سوار ی ق ر پ باغ، ب س ر کردای تی ح س ن علی خان و (200)

کس و دیرن و ئارانلو و سوارلی بختیار و یورتچی و فوجی
قهرمانی و حوتمی شوقاقی، فوجکی حسان عل خان.
ئم هئزلی حسان علی خانی گویوسی سکرکرایلی تی دکرد، (9-
12- 1880ز) دگات سا باغ و سربازگی له ئاقاری شاری سا باغ
دام زراند و تا بجه نانی برنام و ئرک کشی، بارگای هر ل
سا باغ دبت.

حسن علی خان پیاوکی فباز بوو، به فراوانی کهوته دروست کردنی
دهسته و تاقمی سیخور و ناردنیان به هموو لایه کدا، ب ککردنه وهی
زانباری و ددهاو خستنی لایه گرانی اپهینه که، به تایبته له قلی
سا باخ و له سنووری سه ردهشت- پشدهر کهوته ب او کردنه وهی
سیخوره کانی، ب دانانی کاریگری و فریودانی خزم و لایه نگرانی
همزغا، لهو بارهیه وه کاریگریان له سر زرک له لایه نگرانی
همزغا دانا، ته نانت کاکه ئالی برای همزغا شای فریودا، به ناوی
ئوهی همزغا شیاوی سرک خلی نیه و ئه گهر کاکه ئالی واز له
همزغا بلی و بگه ته وه ژر دهسه لاتی حکومتی ئران و له سر
ئل و مالی خلی دابنیش، له شوینی همزغا ده یکه ن به سرک هزی
مه نگو.

هر له سه ره تای دهست به کابوونیه وه به پشتیوانی ئه و سرک خلی نه ی
له ده مکه وه سه ربه ده و ته بوون، هه ولی هه ته کاندن و له بهر یه ک
هه وشانده وهی یه کتی یزه کانی سرک خلی و خلی کورده کانی
داوه، له چندان نامهیدا ب ناسره دین شا و سه رانی قاجاری خلی
به وه هه ده ک ش فیتنه یی و دوو بهرکی و ئاژاوه له ناو سرک
عه شره ته هاو و دسته کانی یه کتردا دروست بکات و هه موویان
بترسلی و به سر یه که وه بیانکات به جاسوس و باوه لی ده و ته تخوازیان
لا دروست بکات.

هر زوو کهوته ت قاندنی لایه نگرانی اپهینه که ی کورد و شلیخ
عوبه یدو و هه ولی دوور خستنه ویان له شلیخ، به وهی ک بوونه وهی
فراوان و خرایان له گه بکات و نامه ی په شیمانیان ب ناسره دین شا
پ بنووس، له گه چاندن و ب او کردنه وهی تکی سیخو لی به ناو
خه کدا له هه موو لاهه پیاوه کانی زانباریان کده کرده وه و له لگای
نامه وه حه سن علی خانیان ئاگادار ده کرده وه و ئه ویش زانباریه کانی
به سه رووی خلی ده گه یاند.

حه سن علی خان دوا ی گه یشتنی، به هه موو لایه کدا کهوته کار، له
ته لگراف کدا ب ناسره دین شا ده نووست: "هر ک گیشم شارچک ک
(سا باغ) خلی کم ب هه موو لایه کدا وان کرد و ئوان شلی تا ئو
کات دنیان بوون و نه ها تبوون وک فیزو لایه گ، حسان ئاغای
خوشک زای قادر ئاغا، براراکانی احمد بلی، محمد صالح بلی کوی

بابا خان و محمد به گی ئام زای پیاو ماقو ئانی باو پ کرای ورمزیار، وک: مام ند ئاغا، یوسف ئاغا و فغان و فیسار ک ل (30) کس زیاتر د بوون هر ه موویانم ی ی ک د دنیا و د خ ش کرد و بر بر ب ر ه نایان، جگ ل خدراغا و ناسراوانی س رد شت، ک ه شتا ب بیانووی ب س ر و بر و ن هاتوون، ل تای ف ی ب گزاد و س رانی د ب کری و ناودارانی تری ناوچ ی موکری هیچ کس ن ماو ن هاتب و ئم گیان فیدای ه موویانم د داو ن ت و و خ م تم کردوون.

جهر به زه یی همزاغا و در ئه دانی ا په ین

جهر به زه یی و قاره مانی و ل هاتووی همزاغا له وه دا بوو ئا زی بارود خ و ک ش ی ناوچه که و گوشاری ده و ته کان نه یان توانی ک ی پ بدهن و وار له ا په ین ب ن، به کو که و ته ته قه لا و هاندانی ه زه کانی باشووری کوردستان ب پشتیوانی شخ عوبه یدو و به رده وامی ا په ین، له نامه یه کدا له سه فاره تی ئ رانیه وه ناردراوه ب بای عالی له 25 تشرینی دووه می 1880 (21 زوالحجی 1297) دا ایده گه یه ن ت: همزاغا دوا ی ئه وه ی له ئ ران ه ت بوو ب ئه و دیو سنووری تورکیا، له و ش دوا ی ته جنید کردنی ه ند له لایه نگره کانی شخ عوبه یدو و و چند هزار کورد کی ناوچه که. به رده وام له چالاکی دا بووه.

هموو جو ه و چالاکیه کانی همزاغا له گای چاندنی ت کی جاسوسی حسه ن عه لی خانی گه ووسی چاود ری ده کرا و له گای نامه وه ده گه یشته ده ست حسه ن عه لی خان و دواتریش ب ده ست ناسره دین شای قاجار، له ناو کی نام کانه وه خو ن ر بارود خی سه ختی ئه و ژگاره ت ده گات و ده توان ل گای ئ و نامان و شو ن پ ی ه مزاعا ه بگر و بزانه ب چ ئ وین ک کی شگ گان و نیشتمانی پ رو ران و ج رب زان و، ل ناوچ ک ی خ یدا ماو ت و و ب ت نگ ا پ اندن و پیاد کردنی ب نام و ه سان و و ب زیندوو اگرتنی ش ش ک بووه، ب ئاواتی د ست پ کردن و ی و د ژ ی، ب پ روا فرمان کانی شخ عوب یدو و ل ه موو ج ی کی ق م موی قاجاری و عوسمانیدا ج ب ج د کات، تا ئ و کات ی وک ل نام ی ژمار (116) ی حسه ن عه لی خان د رد ک و ک ل س ر ت ای مانگی حوز یرانی (1881) دا ه ز کانی د و تی عوسمانی د چن ن هری و شخ عوب یدو و ل بار گاک ی خ یدا د ستب س ر د ک ن و ب ر و ئ ست م بوو ی د ب ن.

دوا ی پاشه کش پ کردن و ناچار کردنی ب کشانه وه ی یه کجاری، له شار و ناوچه ئازاد کراوه کانی سا ب خ و کوردستانی بن دهستی ئ ران، و کشانه وه ی ب دهره وه ی قه م هوی ئ ران و پاشان دامرکاندنه وه و

له ناو بردنی شو. نه واره کانی [اپه]ینه که و [کخستنه وهی ناوچه کانی
[اپه]ین و ه[نانه وهی ئه و ل[شاوه خه]کهی له ترساندا له ناوچه کانی
خ[یاند]ا هه[اتبوون و ل[بوردنی پیاوانی ئایینی و سهر[ک] خ[ه]کانی
موکریان، لاجان، شن[و سهردهشت...کهچی تاقه کهس[ک] دهرباری قاجاری ب[
هه میسه چاوی ل[ی نه پ[شی و ل[ی نه بورد، به تهنیا هه مزاغای
مهنگو[بوو، که دهرباری قاجاری ب[پسانه وه مه بهستی بوو، به هه
ش[وه و به هه رخر[ک] ب[ت، دهستگیری بکات، یان له ناوی بهر[ت.

دوای شکستی [اپه]ینه و کشانه وهی ه[زه کانی ش[خ عوبه یدو[ا له
کوردستانی بن دهستی قاجار ب[نه هری، هه مزاغاش له ق[ی سهردهشته وه
کشایه وه سهر سنوور و دوايش چوه سنووری دهو[ه تی عوسمانی له
باشووری کوردستان له سهد ئهمه دانی ده قهری پشدهر تاو[ی هه[دا و
لهو[وه شه[ی پاتیزانانه ی له گه [ه[زه کانی ئ[ران ده کرد، لهو
باره یه وه له م[ژووی 29 ص[ف[ری 1298 ک[چی (21- 1- 1880ز) حه سه ن
عه لی خانی گه [ووسی تلگراف[کی ب[ناسره دین شا ناردووه، که له چ[ند
ب[ش[کی نام[ک]دا ها تووه:

نام[ی ژمار[56

(چ[ند ب[ش[ک] ل[نام[ک])

لاپ[ه[ه[ه[153 - 164

م[ژوو: 29 ص[ف[ری 1298 ک[چی (21- 1- 1880ز)

ب[: ناسر[دین شا (ب[تلگراف ب[ی ن[ردراو[)

“ب[خاکی ب[رپ[ی هوما ی[ن[ی موبار[ک] ((و[حمان ب[قوربانی ب[ت))
د[ب[ئ[و[ع[رز بک[م ئ[گ[رچی [ادی ئاژاو[ک[ی عوب[یدو[ای
ن[فر[تی و ل[ب[ختی شوومی ئ[و خ[ک[ش، ک[ب[د[و نا ب[د[
هاوکاریان ل[گ[کردوو[، و[رانی و زیان[کی ز[ری گیان و سامانیان
ل[ب[ش[کی گرنگی هه[ر[می ئازربایجان ک[وتوو[، ب[ام ئ[م خ[ک[ش
ه[ر ل[پاداشتی کرد[و[ی خ[یاند]ا ئازار و زیان[کی وایان
ب[رک[وتوو[ب[بیردا نای[ت، ب[ش[کی ز[ری ئ[م و[ات[ب[ج[ر[ک
ژ[ر[و ژور بوو[، د[ب[چ[ندین سایی پ[بچ[ت تا ل[م ناوچ[ی ب[ک
ه[من و ئاسایی بب[ت[و[و شو[ند[کاول[کان ئاو[دان بب[و[.

دوای نیو[ای (17)ی مو[ر[م ل[لاین گو[اوی ئاغا ه[وا[گ[یشت، ک[
ل[کات[کدا خ[ی و عوسمان ئاغا ل[س[رد[شت بوون، ه[مزاغا ب[
پشتیوانی ه[ند[ک] ل[خ[کی س[رد[شت ب[ش[ست ح[فتا ک[س[ک[و[ل[
د[ست و پ[یو[ند و نزیکانی خ[یو[ل[م[حای (دارم[) ک[د[ک[و[ت[
خاکی س[رد[شت ب[ق[م[م [وی عوسمانیو[لکاو[، کتوپ[چ[ت[ناو
سهردهشت و گو[اوی ئاغا و عوسمان ئاغاش ک[ه[ز[کیان ل[گ[دا
ن[بوو[، شار[چک[ی س[رد[شتان ب[ج[ه[شتوو[، ها توون[ت[د[ر[و[.
گیانفیداش بیرم ل[کرد[و[ئ[گ[ر مان[و[ی ه[مزاغا ل[س[رد[شتدا

ماو یك بخای نه، بشك خكی سږدشت و خكی گورك لوانه ی خكی كانی تریشی لگكدا ككبون و ئاژاویكی تاز بنه و، لبر ئو هږ ئوسات ل لایك و نامم به خزم تی ج نابی بږزی پای بږز سوپا سالاری مزن نارد و هږ به دنیا بوونیش سوار و سوپا و چكی پویستیشم ل و پای بږز خواست و ل لایكی تریش و به هږ موو پیاوماقو هانی ناوچك م اگ یاند، تا هږ موویان هږزی خیان ب سوار و پیاد و ئاماد بكن و خكی گیان فیدا بگ ین، هږ هه مان ټټیش سږانی قږ پ پاغ و محمد ئاغای مامش و یونس خانی بانیم ئاگدار کرد، تا به هږز كانی خیان و ل دوولاو ی د ربا زبوونی هږ مزغا ببستن.

هږ مزغا دواي هږ هاتی ل سږدشت و هږ وا زانینی دژای تی عوسمان ئاغا و خدر ئاغا و پیاوماقو هانی سږدشت بږ رامبری و بږ نیان ب گرتن، یان كوشتنی، چك شونك بږ ناوی (سو سنه) ك دارستان و كوستانكی سخت و ئشكوت و هږ ی زږ تږ دای.

سو سنه ل سږسنووری پای بږزی بږندای و بږ محای (پشدر) و خاكی عوسمانیه و لكاو، هږ مزغا ئستا خی و چوار برازا و عږیزی فټاج و براكی و ئمین ئاغای كوئی قادر ئاغا و فټاجو خانی كوئی موز فږولده و شست- حټا كسی تری ل تږ كدای و ل و نیشت جن و خ و تای ف و ما و منداي هږ مزغا و با پیراغای كوئی ل (سید ئحم دان) دان، ك سږ به پشدر و خاكی عوسمانیه .

ئو جږی بمان دږك و توو و ئرخاین بووبن، قایمقامی (انی) ك بشكك ل سنجاقی (ك ی)، بږ رامبر خ و تای ف و خزانی هږ مزغا، پشتیوانی پویستی كردو و به تایب تیش با پیراغای كوئی هږ مزاغای خات كردو. بږ ئاگداری جږ نابیشان ایدگ ینم، ب لیش دږك شانی ئم توخمی خراپه کارید (هږ مزغا)، ل لایك و كار كم كردو، قادراغا و میرزا قاسمی قازی، ك پشیندای د ستای تیان پك و ه ی، كار كی وا بكن نام و اسپه ریان لگكدا بب و ئگږ بږ قسای ئم دوو ك س ئرخاین بكر، ئوسا بیانم ل شونكدا چاویان پهی بك و و به هږ جږك بت، بږكو ب یار و بږنی گیانفیدا دنیای بكن و بیهنن.

ل لایكی تریش و سږرقای ئو فږمانم ل ج نابی سوپا سالاری مزن و گږیشوو، بږ مجږر ب هاوکاری سلیم خانی چواردی، زمین و ه یك ب یك و تنی محم د ئاغای مامش و عوسمان ئاغای گورك ساز بكن، ب ئو ی ئم دوو ك س د ست بد ن د ستی یكتر و ل هږر گ و به هږ جږك ب یان بكرت، پك و یان بیکوژن، یان بږزیندوویی بیگرن، هیوای زږم ه ی، ل ناوچاو و بختی خا و شك و، یكك ل م دوو تږگیر سږبگړ.

حسان علی خان نامہ پشیمانی یا وہک خلی دہلی (ووہشانہ)ی
بہخہک و لایہ نگرانی اپہینہ کہ نووسی و پلویت بوو لہ پای نووسینی
ئم نامہ پشیمانیہ دا سزا بدرن و باج بدہن، لہ بہرامبہر ئوہشدا
داوای لہ سیخو و ناپاکہ کانی دہوری خلی کردووه ہمزغا دہداو
بخن و بیکوژن تا کو لہم سزای (ووہشیانہ) بہخشرن، بہ نامہ یہ کیش
لہ مژووی 25 بیعی یلکم می 1298 کچی (25 - 2 - 1881ز) شای لہ
ئہ نجامی کارہ کانی ئاگادار کردووه تہوہ و لہ سررتای ئم نامہ یلدا
ک و نامہ یلکی ناسر دین شا بیدور و درژی سوپاس و ستایش
و دبدیلکی زرتو و باسی گیشتنی نامہ کی ناسر دین شا دکات،
لہ بشکی داد دت:

نامہ ی ژمار: 60

(بشکی)

لاپ: 174-183

مژوو: 25 بیعی یلکم می 1298 کچی (25 - 2 - 1881ز)

ب: ناسر دین شا

...پوختی ووہشیانہ دانیشتوانی موکریان، ب و جری لہ بہرامبہر
بہند، ک لہ ہردوگای سرتکی، لہ پیاوماقوہانی ئم ہرہم
و رگیراو، بریتی لہ ووہشیانہ و بگہ یلکیشی ب و جری
لہ بہرامبہر ئو بہند، مرجی ئو کراو، بی (40) ہزار
تمن، ب ناوی (ووہشیانہ) و ب بہر پی پی پیرز پشک ش بکن و
داواکردنی ئم پشک ش جار ابگیر، تا بکو ب پشتیوانی خوی
گور و بختی بہہزی شاہنشا، ئو ہمزغا ناسن و شہانی و
ئاژاو گہ، کماکی فیتنی و ئاژاو نانہ بوو، لہ
ہرک و تہکدا، کدہنہ ساہاخ، بہردویی بہت، یان بہزیندوویی،
بیگرن و بہدست دہو تہوی بدہن و خشمان لہ (ووہشیانہ)
بہخشرین و دہو تیش لہ بہرامبہر ئو خزم تہدا، ک گرتن، یان
کوشتنی ہمزغای، چاوپشیمان لہ بکات. بگوہری ئم مرج و
بہنانہ و لہ ہرچاوگرتنی بہرژوہندی گشتی، ہشتا ئم پارہی
(ووہشیانہ) ی، لہم خہک ورنہ گیراو.

لہ بارہی ہمزغا شہو، ب و جری لہ نامہ کانی پشودا باسکراو،
گیانفیدا لہ دوولاو و بہدو و ہو ب وریایی تہواو و خریکی
بہ نجام گہ یاندنی ئم خزم تہم (واتہ کوشتنی ہمزغا) و پشگوہم
نہستوو، دیار ناوہری بہہننامہی محمہ د ئاغای مام ش لہ و
بارہی و نامہی خودی ہمزغا ش، ک لہ و نامہی (قادر ئاغا) دا
نووسیوی، و گیانفیدا چہند ژک لہ مہوہر بہ تلگراف بہ سوپاسلاری
مہزنم ناردوو، ہرچاوی ہوما ئاساتان کتوو.

